

De oude Vechtbrug te Maarsse.

Maarssen's Vechtbrug.

Het voorstel van de dagelijksche besturen der gemeenten Maarssen en Maarsseveen, aan de Raden dier gemeenten, om over te gaan tot den bouw van een nieuwe Vechtbrug met brugwachterswoning — welk voorstel zooals bekend inmiddels in een besluit is omgezet — is niet onopgemerkt voorbijgegaan. Zoo-wel uit de naaste omgeving, als daarbuiten, kwamen al spoedig „adressen” binnen van verschillende vereenigingen, waarbij verzocht werd om bij nieuw- of verbouw, de brug in haar tegenwoordigen vorm, dus met de dubbele klap, te behouden. Het initiatief tot deze adressen, het mag nu wel, en tot haar eer, gezegd worden, ging uit van de vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer en tot behoud van het natuurschoon in de Vechtstreek, wier voorzitter in zeer nauwe relatie staat tot den penningmeester van ons oudheidkundig genootschap „Niftarlake”.

Men zou de waarheid te kort doen door te beweren, dat aan die adressen door B. en W. en de Raden niet „de noodige aandacht” zou zijn geschonken. Integendeel. Doch uiteindelijk hebben deze adressen niet kunnen bewerken, dat de nieuwe brug in haar tegenwoordigen vorm gebouwd zal worden. Men is gezwicht voor het eenige, doch den doorslag gevend argument, dat de nieuwe brug berekend moet zijn voor het drukke moderne verkeer, dat ongetwijfeld in de toekomst nog belangrijk grooter zal worden en waarbij de dubbele klap niet, althans zeer moeilijk, gehandhaafd kan blijven. Dit wil daarom nog niet zeggen, dat de schoonheid van de brug uit het oog is verloren; dat een brug met één klap, daarom per sé leelijk moet zijn.

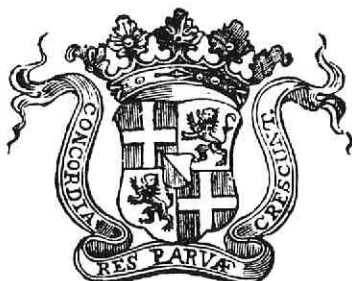
Het was de bond „Heemschut” te Amsterdam, een op dit gebied bij uitstek deskundige, die in samenwerking met de uitvoerster, de firma Bronwasser te Breukelen, zorgde voor een fraai ontwerp, dat algemeen de goedkeuring der gemeentebesturen kon wegdragen.

Wanneer straks het jaarboekje 1936 van „Niftarlake” verschijnt zal naar alle waarschijnlijkheid ook de nieuwe Vechtbrug er zijn, naar ik hoop als een waardig opvolgster van onze „oude” Vechtbrug.

De brug in vroeger jaren.

Maarssen's Vechtbrug — sinds den bouw in 1925 van een tweede Vechtbrug, de Dr. A. R. van Lingebrug — ook wel genaamd de „oude” Vechtbrug, heeft ongetwijfeld reeds vele eeuwen als zoodanig dienst gedaan, al heeft zij ook in den loop dier eeuwen meerdere malen en noodgedwongen een verjongingskuur moeten ondergaan. Van een primitieve houten brug met één klap en geringe doorvaartwijdte, zooals oude gravure's ons doen zien, is zij uitgegroeid tot een mooie brug, zooals deze in verschillende plaatsen in de Vechtstreek nog voorkomt.

De historie geeft omtrent Maarssen's Vechtbrug niet veel bijzonderheden. Van een „nieuwe” brug over de Vecht te Maarssen wordt reeds melding gemaakt in een octrooi van „die Staten van den Lande van Utrecht” van 22 Maart 1614, toen op verzoek van Schout en Ingezetenen van Maarssen, Maarsseveen en Tienhoven werd besloten „tot den bouw en het onderhouden van een nieuwe brug over de Vecht te Maarssen”. De kosten speelden ook toentertijd een belangrijke rol, waarom tevens besloten werd tot het invoeren van een tol op de nieuwe brug (zie foto). Deze tol, hoewel gemoderniseerd, bestaat nog, afschoon, wat de overgangsrechten betreft, alleen voor niet-ingezetenen van Maarssen en Maarsseveen. Hoe het de Vechtbrug verging in de jaren 1672 en 1673 toen speciaal de Vechtstreek veel van de Fransche troepen te lijden had, het is mij niet bekend. In het jaar 1787, in den Patriottentijd, werd de brug door een „corps Hussaaren van Salm” weggebroken. (In 1784 was de stad Utrecht op de hand van de Patriotten, wier generaal Rijngraaf van Salm er tot 1787 resideerde, doch bij de nadering van de Pruisen snel via de Vechtstreek naar Amsterdam aftrok). In den overtocht werd toen voorzien door gehuurde schouwen, welke dienst deden van 30 Juni 1787 tot 6 October 1787. De schade wegens het huren van deze schouwen, enz. werd door Schout en Gerechten van Maarssen en Nieuw-Maarsseveen aan de Staten 's Lands van Utrecht „overgegeven”. De brug zelf was het eigendom van den heer van Maarssen.

E X T R A C T

Uyt het fefte Register van de Commiffien, &c. beginnende
den 8ten. December 1611.

Rakende de BRUGGE over de VECHT tot MAARSEN.

L Y S T E.

V an een Wagen met een of meer Paarden geladen of ongeladen / over de woofsz Brugge pafferende / t' elcken reyse	1. fluyver.
Van een Paard /	4. penningen.
Van een Hoorn-beest /	2. penningen.
Van een Kalf / Schaaop of Vercken /	1. penning.
Van yder Menschy over de woofsz Brugge pafferende /	2. penningen.
Van elck Schyp ofte Schuyten / daar vooz de Dal-brugge / ter begeerten van den Schipper werd opgetogen / t' elcken reyse /	1. fluyver.
Ende soo wie twee uren vooz of na Sonne-schyn de Dal-brugge doet lichten / sal gehouden wesen te betalen dubbeld geld	2. fluyvers.
Niemand sal in de Jurisdiccie van Maarsen, cum suis, Wagens / Paarden ofte andere Weesten over de Vecht mogen setten / met Scherpen / Schuyten of Schouten / tot nadeel van t' woofsz Brugge-geld / op poene van	3. guldens.
Den Schipper / die de Brug niet en begeert geliche te hebben / sal gehouden zyn sijn Zeyl te strijcken / alwoorens hy gekomen sal zyn binnen de hand-wijfer / op poene van	6. fluyvers.
Niemand sal de woofsz Brugge / Tuckten / Paalen / strepen ofte Boomen van dien beschadigen / of de Collecteur Anjurieren op poene van	10. fluyvers.
Woven vergoedinge van schaade / en sullen de Meesters vooz de kriegts en Tongens moeten verantwoorden.	
Iem / of ymand t' woofsz Brugge-geld / met de Woeren ofte poenen hy hem bebeurt / niet en wilde betaalen / sulcks als hy in manieren voofsz schuldig is / den selue sal den Collecteur in sulcken gevalle mogen Ajustieren / ende ymand boven t' Arest dooz gaande of de Executie eenighins vlessterende sal bekeuren	6. guldens.

Gegeven t' Utrecht op den 22. Martij 1614.

Onder-Rand:

G. DE LEDENBERGH, v^r.

Leger-Rand:

ANT: VAN HILTEN.

Tot Verrechs, Gedruckt by *Jacobus van Paddenburg*, Ordinaris Drucker der
Ed. Mog. Heeren Staten 's Lands van Utrecht, woonende by de Vie-brugge,

De Vechtbrug — als centraal gelegen punt — zal in vroeger jaren, veel meer dan thans, de verzamelplaats zijn geweest van de dorpelingen. 't Was hier waar de trekschuiten op Utrecht en Amsterdam, die passagiers en goederen vervoerden, vertrokken en aankwamen en bij „beslooten” water de „toerwagens” op die plaatsen. Het vertrek van de trekschuiten werd door den brugwachter — met den bengel op de brug aanwezig — aangegeven. 't Was ook de brug waaraan de bekendmakingen van het Gerecht werden aangeslagen, de plaats waar nieuwtjes werden opgedaan, besproken en becritiseerd. Aan den „Staan-den man” mocht zoowel op de brug, als in het brughuis, getapt worden; voor menigeen wellicht een welkome aanleiding om eens een wandelingetje naar de brug te maken. Zoo nam toentertijd de brug in het leven der dorpelingen een voorname plaats in, jaar in jaar uit; de geslachten kwamen en gingen, doch de brug bleef, af en toe vernieuwd, verbouwd of in een nieuw kleed gestoken.

Naar alle waarschijnlijkheid is toen de heerlijkheid Maarssen door de Staten van Utrecht verkocht werd, tevens de eigendom der brug in handen van den heer van Maarssen gekomen. Zoo worden in den loop der jaren als eigenaren der brug vermeld de ambachtsheeren Van Lockhorst en daarna de ambachtsheeren Van Tuyll van Serooskerken. Deze heeren van Maarssen bedienden niet, zooals latere eigenaren, zelf de brug en inden evenmin zelf de rechten, doch de bediening van de brug en „de tol van de Valbrug leggende over de Riviere de Vegt in den dorpe van Maarssen” werden door genoemde heeren verpacht. Enkele bijzonderheden over deze verpachting vinden hier een plaats.

De verpachting had in den regel plaats voor den „tijd van zes aan een volgende jaaren”. Bij een contract, verleden voor notaris Willem Voorsteegh te Utrecht den 7 Mei 1803, werd de brug verpacht voor f 550 per jaar aan Jan Nagel te Maarssen. (In oudere contracten worden bedragen genoemd van f 730 en f 700 per jaar).

In genoemd jaar 1803 was eigenaar der brug de heer Diederik Baron van Tuyll van Serooskerken, Heere van Termeer, Maarssen, enz. enz., voor wien — wegens diens minderjarigheid — optrad zijn moeder „de Hoog Edele Geboore Vrouwe

Carolina Ursulina Philippota Baronesse van Randwijk, Douarière van wijlen den Hoog Ed. Geb. Heer Rynold Diederick Baron van Thuyll van Serooskerken, in leven Vrij Heer van Heeze Leende en Zes Gehugten, Heere van Zuylenberg".

Uit het hierboven genoemde contract nog de volgende verplichtingen voor den pachter:

„dat de twee schippers van Maarssen op Utrecht varende van de Tol der Brugge bevrijd zullen zijn";

„dat den pachter gedurende de pachtjaaren voor zijn privé rekening zal moeten onderhouden touw, blok en smeer tot de Brug vereyscht wordende";

„dat den Pachter in 't op en neder laten van de Valbrug voorzigtig te werk zal moeten gaan, en bij het nederlaten die twee maal moeten wippen en de wervel daar opdoen";

„dat den Pachter ten zijnen kosten de Brug bezem schoon zal moeten onderhouden";

„dat den Pachter alle schippers en passagires door en over de Brug passeerende met alle eerbied en ordentelijkheid zal moeten bejegenen, en alle behoorelijke zorg moeten aanwenden dat de meergemelde brug met de daarbij staande dukdalven niet beschadigt werden en ingevalle zulks bij verzuim of door toedoen van de schippers gebeurde, als dan zodanige schipper of schippers te arresteeren, of te doen arresteeren, en te noodzaken de aangebragte schade te boeten en betaalen, en bij nalatigheid van dien, zal den pachter zodanige aangebragte schade voor zijn privé rekening moeten boeten en daarvoor caveeren";

„dat den pachter zal moeten beletten het runnen of hardtdraaven over de Brug volgens appointement van hun Edel Mogende van Dato 13e Februarij 1750";

„dat den Pachter in het Vorderen van het Bruggelt zich zal moeten gedraagen volgens 't Octrooij van hun Edel Mogende en constante practijk te Maarssen in usantie";

„dat zo wanneer aan den Pachter bij het passeeren van rijtuig of schuiten eenige Brieven, Mantjes of pakjes mogten werden opgegeven om te bestellen, den zelve van een brief, pakje of mantje niet meer zal mogen vorderen, voor het bestellen dan eene stuiver, zo wanneer zulks niet verder behoeft gebragt te werden als aan het Zwarte Varken, de Warrenhoek, tot de plaats van de Heer Kramer of tot de Plaats van de Heer Abra-

ham van Vlooten en verder moettende worden besteld zal den Pachter daarvoor mogen nemen dubbel geld ook wanneer het pak of mand zo zwaar is, dat het in de hand niet kan werden gedraagen maar door twee personen moet werden gedraagen of gekrooyen als wanneer den Pachter daarvoor zal mogen vorderen twee of drie stuyvers naar de zwaarte of groote van het pak of de mand te rekenen".

„dat den Pachter de aan hem als voorsz op te geeven. Brieven & c. ten eersten zal moeten laten bestellen zonder dezelve op te houden, onder wat voorwentsel zulks ook zoude mogen weezen";

„dat den Pachter geduurende deze pachtjaren de bengel bij het afvaaren der schuijten behoorlijk op zijn tijd zal moeten trekken, zonder daarvoor iets te mogen pretendeeren, en wanneer hij daarinne nalatig mogte zijn, zal door de vrouwe verpachteresse daartoe een ander persoon, ten kosten van den pachter op een redelijk loon mogen worden aangesteld":

„dat den Pachter op de Brug of in het Brughuis geen volk zal mogen zetten maar alleen aan de staande man mogen tappen".

De laatste ambachtsheer die de brug in eigendom had, de heer D. R. P. baron van Tuyll van Serooskerken, heer van Maarssen en bewoner van „Ter Meer", verkocht de brug in 1855 aan den heer A. van der Werve, koopman te Amsterdam, die haar reeds één jaar later verkocht aan den heer J. B. Plaat, metselaar te Amsterdam. 't Was in 1870, dat de brug opnieuw van eigenaar verwisselde. Eigenaar werd nu de heer H. Schipperijn te Maarssen, die de brug in 1873 overdeed aan den heer G. J. Nieuwesteeg te IJsselstein, die haar op zijn beurt in 1879 verkocht aan den heer J. de Groen, te Vreeswijk, later te Maarssen woonachtig; diens weduwe bleef tot in het jaar 1898 eigenaresse der brug.

De slechte toestand der brug in den loop der vorige eeuw, doch vooral in het laatst dier eeuw, is voor de gemeenten Maarssen en Maarsseveen aanleiding geweest om zich van den eigendom der brug te verzekeren. Pogingen om de brug ondershands aan te koopen mislukten.

Bij de wet van 2 Mei 1897, Stbl. 118, werd verklaard, „dat het algemeen nut de onteigening vordert ten name der gemeenten Maarssen en Maarsseveen van eigendommen in die

gemeenten, noodig ter verzekering van het blijvend bestaan der op het grondgebied dier gemeenten gelegen Vechtbrug".

De wed. De Groen, geb. Heins moest de brug na een ont-eigeningsprocedure afstaan voor een bedrag van f 5014.29, nadat de beide gemeenten haar voor woning en brug f 4000 hadden geboden en de wed De Groen f 15000 had gevraagd.

Zoo kwamen de gemeenten Maarssen en Maarsseveen in het bezit der brug, Maarssen voor $\frac{2}{3}$ en Maarsseveen voor $\frac{1}{3}$ gedeelte.

H. J. STEVENHAGEN.

Maarssen, Februari 1936.
